

JAVNO PREDUZEĆE - KÖZVÁLLALAT - PUBLIC ENTERPRISE

PALIĆ · LUDAŠ

Kanjiški put 17a, 24413 Palić
tel: 024/753-121, fax: 024/753-474
e-mail: office@palic-ludas.rs
www.palic-ludas.rs www.ludas.rs

Извештај о реализацији Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2023. годину

ПАЛИЋ, 2024.

1. УВОД

У складу са чланом 54 Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – испр. и 14/2016 и 95/2018 – др. Закон и 71/2021) и чланом 13 Одлуке о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13–исправка и 37/17), управљач заштићеног подручја извештава о реализацији Годишњег програма управљања Парком природе „Палић“ за 2023. годину (број уговора: П–401–239/2023 од 07.02.2023.); надлежну локалну самоуправу – Град Суботицу – која је и донела акт о заштити подручја.

Основ за израду овог Извештаја је Одлука проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13–исправка и 37/17), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и Планом управљања заштићеним подручјем Парком природе „Палић“ 2014–2023 (сагласност Скупштине града Суботице бр. I–00–023–24/2014).

2. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ и према до сада реализованим активностима представљеним у Извештају о остварењу програма управљања овим заштићеним подручјем претходне године:

- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања и реализације пројеката активне заштите природе и очувања заштићеног подручја, уз континуално развијање ГИС;
- Развијање и унапређивање рада чуварске службе;
- Спровођење мера активне заштите природе (станишта са строго заштићеним и заштићеним врстама, сузбијање инвазивних и садња аутохтоних врста, коришћење тршћака и управљање тршћацима);
- Смањивање антропогеног притиска (контрола активности и кретања у заштићеном подручју) – спровођењем мера из Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби за Парк природе „Палић“;
- Унапређења природних и створених вредности (редовне мере неге и одржавања);
- Праћења стања природних и створених вредности;
- Развијање различитих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко – и етно туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе;
- Рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности и увођењу одрживих видова коришћења заштићеног подручја у пољопривреди, риболову, туризму и другим областима привреде;
- Уклапање у мрежу еколошких коридора и „Натура 2000“;
- Активности на реализацији Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, кроз наставак активности на смерницама из пројекта „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и Лудаš“ – (KfW Biodiversity Protection Project Palić/ Ludaš);

- Учешће у припреми документације (биотички, картографски подаци, обиласци терена) и достава података Покрајинском заводу за заштиту природе у вези са ревизијом граница овог заштићеног подручја
- Активности на доношењу докумената (конкретно, Плана управљања заштићеним подручјем за период 2024 – 2033. године) у складу са актом о заштити овог заштићеног подручја;

3. ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

А. ЧУВАЊЕ, ОДРЖАВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

А.1. Чување заштићеног подручја – чуварска служба

Чување и надзор у Парку природе „Палић“ је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних вредности, а у складу са чланом 109. и 110. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – испр. и 14/2016 и 95/2018 – др. закон и 71/2021). Чување је обављала чуварска служба управљача и рибочувари.

Чуварска служба је током године у континуитету надгледала спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, као и посетилаца кроз редован обилазак и осматрање подручја. Чуварска служба је континуирано извештавала стручну службу кроз теренски дневник, а стручна служба је пратила стање и координисала наставак активности, тачније, даље поступке управљача.

Чување заштићеног подручја Парк природе „Палић“ обављају два чувара и један рибочувар, који су са осталим чуварима организована у чуварску службу. Чуvari поседују потврду о положеном стручном испиту за чуваре према важећем Правилнику о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014).

Током године је поднета једна пријава за незаконит риболов и уништавање строго заштићених врста (браска корњача), Министарству унутрашњих послова, како би они покренули кривични поступак.

А.2. Одржавање заштићеног подручја

А.2.1. Рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената

Стручна служба је током године у континуитету радила на изради и спровођењу управљачких докумената. Израђена је следећа планска документација:

- Програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2024. годину;
- Извештај о остваривању Програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2023. годину;
- План управљања за период 2024 – 2033 за заштићено подручје Парк природе „Палић“ – у процедури доношења је (предлог Плана је достављен Покрајинском

секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине, ради издавања водних услова за плански документ);

- Управљач је спроводио и активности на изради документације у вези са реализацијом Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, кроз смернице из, већ финализованог пројекта „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и Лудаš“ – (KfW Biodiversity Protection Project Palić/ Ludaš). Радило се на изналагању решења у вези са санкционисањем корисника простора који обрађују земљу, а чије је некадашње власништво експроприсано, а још увек се катастарске парцеле не налазе на заштићеном подручју (још увек није донета нова одлука о заштити овог заштићеног подручја, која би обухватила све катастарске парцеле заштитног појаса око језера Палић);
- Управљач је учествовао у изради пројеката уређења који се односе на површине у оквиру Великог парка на Палићу;
- Припремљен је и Програм коришћења тршњака на површинама у Парку природе „Палић“ – динамика употребе вишенаменског радног пловила – амфибије;
- И током ове године, управљач је интензивно радио на обиласку терена, праћењу стања и уносу података (евидентирању нових налаза строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива) и припреми података, коју је достављао Покрајинском заводу за заштиту природе и Градској управи Града Суботице, а у вези са ревизијом заштите овог заштићеног подручја, тачније – изменом постојећих граница и формирањем функционалнијих целина. Одржано је више састанака са представницима корисника простора, градском управом и Покрајинским заводом за заштиту природе.

A.2.2. Активности и радови на обележавању

Током године се радило на одржавању већ постављених табли заштићеног подручја и рибарског подручја „Палић“ у оквиру Парка природе „Палић“ (допуна, поправка). Табле су замењене новим – вишејезичним информативним таблама (на четири језика и два писма). На више локација је рађена комплетна обнова разних информативних и табли забране приступа. Реализована је и обнова граница заштићеног подручја, као и дела разграничења режима II и III степена заштите, будући да су граничне ознаке – багретови стубови, готово свакодневно уклањају и уништавају. У приобалном делу, који се граничи са пољопривредним земљиштем, пољопривредници намерно уклањају границе, како не би случајним налетањем на стубове, оштетили радне машине, током радова у пољу.

A.2.3. Управљање отпадом и одржавање мобилијара

Одржавање јавне зелене површине, коју чине катастарске парцеле у заштићеном подручју, одвијало се и 2023. години по *Годишњем Програму одржавања чистоће на површинама јавне намене на заштићеном подручју* и *Годишњем Програму одржавања јавних зелених површина на површинама јавне намене на заштићеном подручју у складу са Одлуком о одржавању чистоће на површинама јавне намене* („Службени лист Града Суботице“ бр. 5/2018) и *Одлуком о одржавању јавних зелених површина* („Сл. лист града Суботице“, бр. 45/2014 и 53/2016)). Поред редовних послова у Великом парку обухваћених горе поменутих програмима, који су финансирани независно од овог програма, као и кроз овај програм, реализоване су и следеће активности, у складу са Решењем о условима заштите природе број: 03-1382/2 од 04.09.2013. године, према годишњем програму управљања заштићеним подручјем за 2023. годину (број уговора: П-401-239/2023 од 07.02.2023.) у складу са решењем о условима заштите природе за употреба регистрованих хемијских средстава за потребе уклањања инвазивних врста на подручју Парка природе „Палић“ (решење број: 03-623/2 од 13.04.2018. године) и решењем о условима заштите природе за механичко кошење и уклањање трске број: 03 – 93/3 од 06.03.2015. и 03 – 93/4 од 10.03.2015. године:

- механичко крчење шибља, грања и појединачних стабала, или група стабала свих пречника;
- хемијско сузбијање алохтоних и инвазивних врста у вегетационом периоду;
- механичко кошење трске и уклањање;
- кошење травних површина;

Реализовале су се и активности на одржавању локалитета:

- Приобаље, влажне и слатинске ливаде око Крвавог језера (крчење изданака растиња у приобаљу, кошење);
- Одржавање постојеће стазе око језера и приобални појас језера Палић;
- Кошење ливадских површина у заштићеном подручју и у заштитној зони Парка природе „Палић“.

Наведене активности су финансиране средствима Града Суботица, према Уговору о суфинансирању изнајмљивања наменског возила – амфибије за одржавање мултифункционалних заштитних појасева око Палићког, Крвавог и Лудашког језера (Уговор број: П-401-1060/2023 од 16.06.2023. године) и према Програму одржавања зеленила на површинама јавне намене које се налазе на заштићеном подручју, као и јавних зелених површина дуж обала Палићког, Крвавог и Лудашког језера у 2023. години.

Током 2023. године је у континуитету одржаван мобилијар. Поправљени су и замењени демолирани елементи мобилијара који су саставни део едукативне стазе уз заштитни појас.

A.3. Презентација заштићеног подручја

A.3.1. Штампање промотивног материјала, израда едукативних табли и медијско представљање

Током 2023. године је реализована штампа промотивног материјала за посетиоце, у виду табли са описом свих заштићених подручја, о којима се Управљач брине, као и

појединим заштићеним врстама које су постављене дуж шеталишта у оквиру ПП „Палић“.

Реализована је набавка мајица кратких рукава и штампе на мајицама, које су дељене учесницима еко – кампова током 2023. године.

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима У еко ТВ, Pannon RTV, ТВ Војводина, www.subotica.info, www.subotica.com, “Magyar Szó” и свим заинтересованим гласилима. Израда видео и аудио материјала није било. Активности су реализоване из сопствених ресурса.

A.3.2. Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу и унапређивања базе која се односи на спровођење режима и мера заштите. У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш” у виду чувања и обраде свих релевантних података (база локација, база фотографија).

База је и ове године допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, строго заштићених и заштићених врста. Конкретних елемената за пријаву надлежној инспекцији је било, најчешће су то недозвољен риболов или нарушавање заштићених врста у језеру. Поднета је 1 прекршајна пријава, као и пријава надлежној инспекцији за илегално држање строго заштићене врсте *Buteo buteo* у заточеништву. ГПС – опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност, у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је, свакако, недовољан број способних кадрова одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног и заинтересованог људства за обраду ових података и недовољна фреквенција излазака на терен у функцији мониторинга (због других обавеза).

База се показала као врло корисна, с обзиром да су сви елементи који су нам неопходни за припрему реализације одлуке о накнадама, унети. Конкретно – сви релевантни подаци који су потребни за наплату код различитих субјеката су квантификовани (електроводови, телефонска инфраструктура, водопривредни објекти, гасовод). И током 2023. године, управљач је наставио да користи „NaturaList“ базу, бесплатну апликацију. Сви подаци се, након уноса, преузимају у форми табеле. Управљач је картирао Парк природе „Палић“ у смислу покривности инвазивним врстама биљака.

Управљач је почео да користи апликацију за мобилни телефон – „Теренска“ (коју је израдио Завод за заштиту природе Србије), а чија је сврха креирање заједничке базе података строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива на нивоу Србије. Подаци се уносе на основу писмених и усмених инструкција колега из Завода, а конкретна обука, на нивоу управљача и чуварских служби, још увек није реализована. Управљач је више пута сугерисао колегама да је таква обука неопходна у циљу уноса исправних и валидних података.

Настављени су информатички радови у оквиру Географско – Информационог Система (ГИС). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације). Кроз сарадњу са Националним парком „Кишкуншаг“ чуварска и стручна служба је добила велику подршку (у смислу активности на терену и обуке у раду са одређеним програмима). Активности су се реализовале из сопствених средстава. Наши запослени имали су и обуку у оквиру овог програма како би били у корак са временом, а уједно и како би унапредили своје пословање.

Добро развијен сегмент управљача је искориштен и за потребе допуне базе података Покрајинског завода за заштиту природе – приликом уноса података за ревизију граница овог заштићеног подручја (наведено горе у тексту).

А.3.3. Развој научних, образовних и културних функција заштићеног подручја

Током лета 2023. године су реализоване Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности кроз активности Еко – кампа „Лудаш 2023“. Све је благовремено испланирано и припремљено, исходована су решења о условима заштите природе за реализацију кампа и рађен је мониторинг и праћење стања птица на источном миграторном путу.

Ове године су организоване активности на вођењу посетилаца (веома разноврсне групе посетилаца) дуж едукативних стаза. Маркирање птица вештачким прстеновима, радионице, семинари, и све остале активности које се традиционално одржавају на овом и другим заштићеним подручјима сваке године, су реализоване.

Такође, већина активности која се односи на едукацију школске и предшколске популације, организовано окупљање, едукативне активности у ширем смислу – кампови са природњачким темама, вођење група и пријем посетилаца – је организовано.

И ове године је обезбеђена подршка за неколико истраживача који су обављали истраживања на подручју Парка природе „Палић“.

Популација галебова (младунци и гнежђење) на устрвима у другом сектору језера Палић није праћена, будући да се са воде видело да је на острвима велики број уинулих птица. Због ризика од преношења птичијег грипа и ширења епидемије, чувари – прстеновачи – нису одлазили на острво.

Природњачки музеј Београд је доставио податке у вези са маркирањем птица вештачким прстеновима током 2023. године. На подручју Парка природе „Палић“ је током 2023. године реализован мониторинг орнитофауне, више пута током године.

Табела 1. Птице прстеноване – маркиране вештачки прстеновима у Парку природе „Палић“

Врста	Pullus	Укупно
<i>Coracias garrulus</i>	4	4
Укупно	4	4

Б. УПРАВЉАЊЕ ПОСЕТИОЦИМА

Б.1. Изградња улазних станица

У Парку природе „Палић“ током 2023. године нису планиране активности на изградњи улазних станица, од стране управљача овог заштићеног подручја, па тако – активности нису ни реализоване.

Б.2. Центри за посетиоце

Визиторски центар „Лудаш“, смештен у Специјалном резервату природе „Лудашко језеро“ је у вишенаменској функцији. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, има и функцију пријема посетилаца.

Током 2023. у Центру су се одвијали програми за различите циљне групе – едукација о свим заштићеним подручјима којима управља Јавно предузеће „Палић – Лудаш“.

Активности на опремању Визиторског центра „Лудаш“ у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици (током летњих месеци), одвијају се у континуитету.

Ц. ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Ц.1. Мониторинг

Настављен је мониторинг станишта строго заштићених врста. Праћење стања обављао је чувар подручја приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Поједине групе података о мониторингу су прикупљане и од истраживача који раде на терену. Подаци су се уносили у базу података.

Током године су настављене активности са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске кроз униформни систем мониторинга, у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи *Natura 2000* врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и направљен је план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа *Натура 2000* врста – тек од 2020. године су започета обимнија истраживања и праћења стања од стране истраживачких организација (невладиних и државних), установа и појединаца. Ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. У случају да, ипак, неке врсте не уђу – свакако ћемо имати податке о врстама које се налазе на листи заштићених и строго заштићених врста – Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник Републике Србије“ бр. 5/2010 и 47/2011).

Целе године је рађен континуирани мониторинг птица на свим секторима језера Палић. Рађено је и праћење стања гнездарица на површини где подолска говеда одржавају терен испашом. Забележено је више значајних налаза, о чему је управљач извештавао градску

управу кроз месечне извештаје о реализацији Годишњег програма управљања Парком природе „Палић“.

У оквиру Међународног зимског пописа птица водених станишта (IWC) рађена је евиденција птица на секторима језера Палић током јануара 2023. године. Активност се реализовала кроз сарадњу са Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије.

Рађен је мониторинг заштићених и строго заштићених врста биљака, животиња и гљива, који је достављен Покрајинском заводу за заштиту природе – за потребе израде и допуне студије о ревизији граница овог заштићеног подручја.

Чуварска и стручна служба је у континуитету обилазила заштитни појас око језера Палић, који је успостављен кроз активности на KfW пројекту. Евидентиране су саднице које се нису примиле, као и намерно уништаване, ломљене и вађене саднице од стране вандала. Такође, чуварска служба је евидентирала обраду земље на заштитном појасу, тачније, у деловима који више нису у приватном власништву, него су експроприсани. О свему је обавештавана и пољочуварска служба.

Током августа месеца је у континуитету рађена евиденција абиотичких параметара језерске воде. У почетку су параметри мерени на местима на којима су постављане вршке током селективног излова сребрног караса, а накнадно су мерени на месу излива Ра04 – „Сектор IV“ у Ра05 – „Крваво језеро“.

Ц.2. Ревитализација

Током 2023. године је настављена ревитализација испашом код локалитета „Мало појило“ – већим делом у II, а мањим у III степену заштите у оквиру Парка природе „Палић“ – у питању је влажна (мочварна) ливада на коју се надовезује слатинска ливада, а на вишим теренима се наставља степа). Од 2015. године локалитет је ограђен, испред ограде је постављен електрични пастир и конструисана је једна надстрешница (монтажна – преносива), где се стока склања од неповољних метеоролошких услова. Крајем 2015. пуштена је пет јединки сивих говеда (мађарско сиво говече – *Bos primigenius taurus hungaricus*). Испаша се реализовала током целе 2023. године и показало се као веома ефикасан начин одржавања станишта. Управљач у континуитету прати стање на терену и промену биоценолошког састава. Уочене су значајне разлике у односу на претходни изглед терена – поред потпуне елиминације трске, уочене су јединке строго заштићених врста биљака и животиња, које овде претходно нису забележене. На испашама је тренутно 8 јединки подолских говеда, од којих је 4 младих јединки. Локалитет је у потпуности ревитализован у циљу смањења притиска на предметни локалитет, неопходно је да се у наредном периоду размотре нове локације на којима је предвиђена ревитализација – проширење испаше.

Уз исходоване услове, отпочела је и припрема терена за планирано проширење испаше и формирање новог монтажно – демонтажног објекта за аутохтону расу подолских говеда (*Bos primigenius taurus hungaricus*) на подручју IV сектора језера Палић на локалитету „Стари расадник“ – у оквиру Парка природе „Палић“. На предметном локалитету је ограђено (предлог оградe уцртан на карти у прилогу), испред оградe електрични пастир и ускоро ће бити реализована поставка монтажно – демонтажног објекта – штале, без израде посебног темеља, где ће се стока склањати од неповољних метеоролошких услова. На поменути локалитет је предвиђено премештање 4 јединке из већ постојећих стада на СРП „Лудашком језеру“ и ПП „Палић“. Бик је премештен привремено у ЗОО „Палић“, како би се спречио инбридинг.

Настављен је мониторинг станишта на ком су 2020. године представници Покрајинског завода за заштиту природе и управљача евидентирали јединке строго заштићених и заштићених врста биљака, а у циљу прикупљања података и припреме ревизије Одлуке о заштити овог заштићеног подручја. Конкретно, праћено је стање локалитета „Мало појило“ – „Па13“ и станиште строго заштићене врсте *Carex secalina* – ражена оштрица – која је изузетно ретка и налази се само на три локације у Србији. Претпоставка представника завода је да је до појаве наведеног таксона дошло, услед побољшања услова станишта, који су настали испашом подолским говедима на наведеном локалитету. Праћено је и стање станишта орхидеје – каћунак велики – *Anacamptis laxiflora*. И даље је присутан тренд повећања бројности јединки наведене врсте орхидеја – значајно повећање бројности сваке године од успостављања испаше, као и тренд ширења површина под џомбастим шашевима, такође, због испаше.

Чуварска служба је и 2023. године уочила јединке чапље говедарке (*Bubulcus ibis*) на локалитету „Мало појило“ – Палићког језера. Птица је све време боравила око стада подолских говеда у потрази за храном. Ово је четврта година појаве јединке ове врсте на

овом заштићеном подручју. Претпоставка је да је присуство говеда разлог за појаву и боравак ове врсте. Доказ да је дошло до побољшања услова станишта је и то да се и ове године на локалитету поново почела гнездити и врста црвеноноги спрудник (*Tringa totanus*). Евидентирано је и гнежђење и излегли младунци вивка – *Vanellus vanellus*.

Све активности су усклађене са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03 – 1584/2 од 05.10.2015. године; Одлуком о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице” бр. 15/13 и 17/13 – исправка и 37/17), Планом за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године), Планом детаљне регулације за североисточну обалу Палићког језера (Одлука о доношењу Плана под бројем I – 00 – 350 – 7/2015 од 02.03.2015.).

Настављене су вишегодишње активности на ревитализацији значајних станишта (кошење, чишћење подраста, сузбијање инвазивних врста), нарочито:

- на степском остатку код јужног краја насипа II и III сектора;
- на деградираној степи северозападно од насипа III и IV сектора;
- код Великог појила – на површини напуштеног расадника;
- на слатини уз западну обалу IV сектора;

Управљач заштићених подручја Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ реализује Програм коришћења тршћака, који је усклађен са Одлуком о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“, бр. 15/13 и 17/13 – исправка и 17/37), Одлуком о одржавању јавних зелених површина („Службени лист Града Суботице“, бр. 3/2012, 52/2012, 2/2013 и 7/13 – исправка), Законом о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр., 14/2016, 95/2018 – др. закон и 71/2021) и Решењима о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03 – 93/3 од 06.03.2015. и 03 – 93/4 од 10.03.2015. године.

Током сезоне 2022/2023. године су реализоване активности на управљању природним ресурсима и одржавању природних вредности и то воденим комбајном (вишенаменским радним пловилом – амфибијом) TRUXOR DM 5045 са специјалном приколицом.

Активности су реализоване према претходно предвиђеној динамици (динамика је достављена Градској управи, као и полугодишњи извештај), са утврђеним бројем дана, уз флукуације због еколошких фактора и фенофаза. Поред активности кошења и уклањања трске на отвореним површинама језера, наменско пловило је одржавало и заштитне појасеве језера – уклањање младица инвазивног растиња, кошење трске, такође и приликом уклањања смећа и кабастог отпада из воде. Возило је кориштено и приликом уклањања нелегално постављених чамаца у води.

Значајно је поменути да је активност ревитализације влажних ливада (спречавање сукцесије тршћака) неопходно да се реализује континуирано у периоду од више година.

За 2023. годину и активност вишенаменског радног пловила, битно је поменути да се велики број пањева у Великом парку уклањао, баш уз помоћ овог возила. Такође, острва у II сектору језера Палић су у фебруару месецу кошењем амфибијом припремана за успостављање услова за гнежђење црноглавог и обичног галеба.

У односу на План за унапређења еколошког стања Палићког језера и околине наставиле су се активности у складу са акционим планом на реализацији радова на формирању и одржавању мултифункционалног заштитног појаса (кошење, крчење инвазивних врста, садња). Тачније, кроз пројекат „Заштита биодиверзитета и вода језера Палић и Лудаш” – Ecolacus – реализоване су све смерницама финализованог пројекта предвиђене активности. (<https://www.zastitapalicludas.rs/o-projektu/>)

2023. године је реализован **селективни излов** на језеру Палић у оквиру заштићеног подручја Парк природе „Палић“. Активности су се реализовале у складу са годишњим програмом управљања рибарским подручјем „Палић“, као наставак пројектних активности пројекта Немачке развојне банке – KfW – „Заштита биодиверзитета и вода језера Палић и Лудаш“. Селективни излов је реализован у периоду од 18.09. до 18.10. 2023. године. Селективни риболов ради спречавања развоја алохтоних врста риба (сребрни караш, сунчаница, амурски чебачок и др.) на подручју језера Палић (4. сектор) у оквиру рибарског подручја „Палић“ се обављало на основу услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број 03-019-287/2 (од 09.03.2023.) и дозволе Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине број 140-501-373/2023-04 (од 27.03.2023.), а у складу са чланом 31. става 3. и 6. Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 – др. закон). Селективни излов је финансирао корисник рибарског подручја „Палић“, ЈП „Палић-Лудаш“.

Током селективног излова су коришћене специјалне велике вршке тзв. „трапуле“ (8 комада) које се постављају правоугаоно у односу на обалу и затежу помоћу пет сидара. Вршке имају усмеравачка крила дужине које су као и крило за прихват дужине 50 м и улаз у вршу високи два метра. Тако трапуле сежу до површине воде. Помоћу усмеравачких крила рибе које се крећу дуж обале се усмеревају у велику вршку. Када рибе прођу кроз прихватно крило, косину у уско грло вршке, нађу се у задњој “кући”, одакле могу да се изваде помоћу задњег дела за испуст. Трапуле у односу на стајачице имају предност у томе што рибе при улову остају неповређене, те аутохтоне врсте као што су смуђ или греч, нетакнуте могу да се врате у воду. За транспорт и излов коришћено је специјални алуминијумски чамац (6 м) са приколицом и ванбродским мотором. Додатна опрема: буре са мрежама, чуварке.

Вршке су се празиле дневном динамиком. Након што се из језера извукла вршка са рибама, вршила се селекција и евидентирање рибе, аутохтоне (тзв. „домаће“) врсте попут смуђа и шарана се враћале у воду, док се инвазивне врсте, као што су сребрни карас, сунчаница, кинеска разбора, амерички патуљаста сомјић, вадиле и остављали у такозваним „чуваркама“, које остају у води. После пражњења свих вршки, изловљена риба је одстрањена. На овакав начин дневно се вадило просечно око тона и по рибе.

Осам трапула у води је налазило непрекидно 29 дана. Притом је излов вршен на 9 различитих места у IV сектору језера Палић.

Водила се посебна евиденција података (врста риба, број враћених јединки аутохтоних врста, количина сребрног караша, температура воде и ваздуха, провидност воде – Секи диск, и сл.).

Табела абиотичких података:

Datum	Merna tačka	Vreme	Vremenski uslovi	Temperatura (°C)	Providnost (cm)
27.09.2023.	M1	8:45	sunčano	20,4	13
	M2	9:15	sunčano	20,5	15
	M3	9:40	sunčano	21,0	15
	M4	8:30	sunčano	21,1	17
	M5	8:15	sunčano	21,1	15
	M6	8:05	sunčano	21,0	15
	M7	7:25	sunčano	21,1	15
	M8	7:05	sunčano	21,2	15

Током селективног излова помоћу специјалних вршки (трапула) изловљено је укупно **31.740 кг** сребрног караса, поред тога још 7.383 јединка америчког патуљастог сомића и 191 јединка сунчанице.

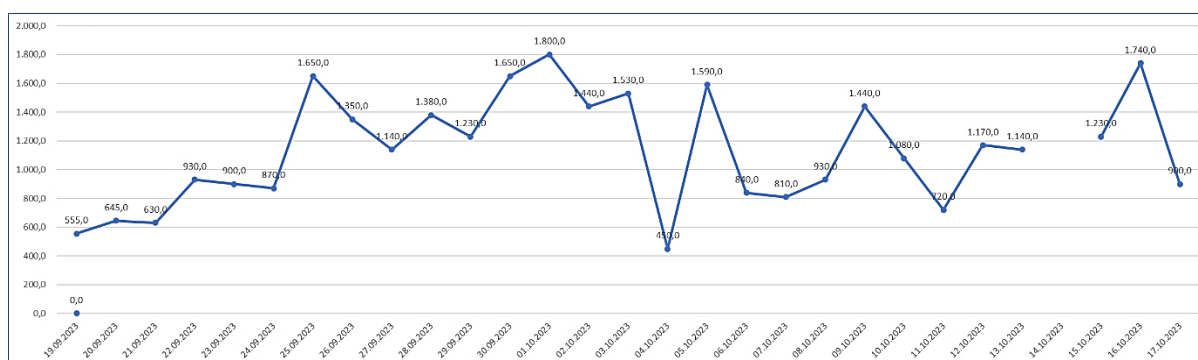

График 1. Дневне количине излова сребрног караса у кг-а

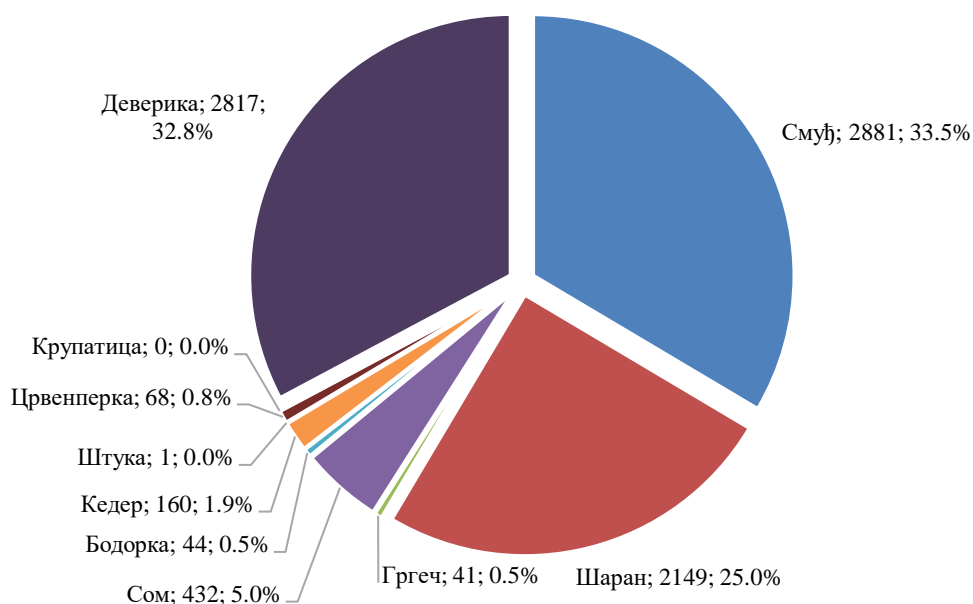

Изловљена риба се слала зоолошким вртovima, на хранилишта за дивље животиње (код других управљача) где се користи као храна за животиње, а анализе Ветеринарског Специјалистичког Института „Суботица“ су показале да су оне погодне и за људску употребу.

Аутохтоне врсте су враћене одмах у воду, али се водила евиденција о врстама и количини (броју комада).

Однос количине (комада) аутохтоних врста рибе

Селективни излов се реализовао у складу са дозволом Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине и решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе и уз инспекцијски надзор. Током 2023. године изловљавано је на дневном нивоу у просеку преко 1 тона рибе. Како би се постигли што бољи резултати, планирано је да се излов обавља сваке наредне године у неколико наврата, као и да се реализује порибљавање.

Ц.3. Мере активне заштите природе

Спровођење мера активне заштите природе које се односи на заштиту станишта/врста, као и сузбијање инвазивних врста у програмском периоду, управљач је реализовао кроз активности:

- кошење влажне ливаде код канала Тапша у циљу очувања станишта влажне ливаде;
- праћење стања на стаништима у II степену заштите и припрема картирања, мониторинга и других активности (кошење, чишћење подраста, мере одржавања), текуће одржавање локалитета са слатинским стаништима (кошење, испаша);
- реализација активности на мултифункционалном појасу око језера Палић:

И за 2023. годину су припремљене карте са тачно уцртаним површинама активности. Планом је обухваћено приобаље II сектора језера Палић, три локалитета (појаса) III сектора језера Палић и Мало појило, локалитет на IV сектору језера. За сваки појединачни локалитет дефинисана је динамика, просторни обухват, број неопходних радника, машина и других средстава које су потребне за реализацију активности. Све активности су реализоване према утврђеном плану.

Радови на уклањању подраста инвазивних врста у оквиру Великог парка на Палићу

У делу Великог парка са високим зеленилом у току јула и новембра 2023. године уклоњен је подраст инвазивних врста као мера активне заштите природе према Решењу о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број 03-1382/2 од 04.09.2013. године и према Решењу Покрајинског завода за заштиту природе број 03-2619/2 од 29.12.2016. године којим се утврђују услови заштите природе за уклањање ивазивних врста из Великог парка. Подраст инвазивних врста (амерички копривић – *Celtis occidentalis*, пајавац – *Acer negundo*, багрем – *Robinia pseudoacacia*, кисело дрво – *Ailanthus glandulosa*) уклоњен је у два наврата кошењем и вађењем са кореном са укупне површине од 98.210 м². Биљна маса (грање) је сакупљена на гомиле уз шире стазе где прилаз трактором са приколицом не узурпира зелену површину и одвежена са заштићеног подручја. Пре почетка радова групације подраста и жбунастог растиња аутохтоних и неинвазивних алохтоних врста се видно обележе да се не би оштетиле и како би се олакшао рад. Активности су реализоване кроз Уговор број: П-401-325/2023 од 27.2.2023. године.

Орезивање грана на висини у Великом парку

Евидентирани су и санирани ломови грана, као и потпуне извале дрвећа и на овом заштићеном подручју. У континуитету су се уклањала изваљена стабла и гране, које су изломљене, остале да висе на стаблима.

У децембру је ангажована телескопска корпа за орезивање грана на висини и за уклањање девитализованих стабала која угрожавају безбедност посетилаца и материјалних добара у Великом парку и то уз Улицу Јожефа Хегедиша, уз стазе и уз објекат Једриличарског клуба.

Одржавање мултифункционалног заштитног појаса

Према Уговору о суфинансирању одржавања мултифункционалних заштитних појасева око Палићког, Крвавог и Лудашког језера (број П-401-241/2023-1 од 11.7.2023. године) и према Програму одржавања зеленила на површинама јавне намене које се налазе на заштићеном подручју, као и јавних зелених површина дуж обала Палићког, Крвавог и Лудашког језера у 2023. години (број уговора П-401-98/2023-1 од 28.6.2023. године).

Мултифункционални заштитни појас одржаван је у току вегетације од марта до децембра. Спровођене су активности на механичком крчењу шибља, грања и појединачних стабала, или група стабала свих пречника, хемијском сузбијању алохтоних и инвазивних врста у вегетационом периоду, механичком кошењу трске и уклањању и кошењу травних површина, орезивање растиња, замена пропалог садног материјала и заштита од дивљачи.

Током 2023. године, због изостанка међународних волонтерских радних кампова, на реализацији активности на ревитализацији и спровођењу мера активне заштите природе, учествовали су само запослени у предузећу.

Кроз активности на KfW пројекту у току 2021. године проширен је заштитни појас сетвом луцерке на експроприсаним парцелама (према Плану детаљне регулације за део

обалног појаса Палићког језера – западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора на Палићу 27-100/2014) завршена је садња заштитног појаса зеленила.

Настављене су активности на ревитализацији степских травних заједница и сузбијању инвазивних коровских врста сетвом и интензивним кошењем луцерке и травних површина.

Ревитализација деградираних тршћака урађена је у августу 2021. године пресадњом (трансплантацијом) трске уз два вертикална одсека обале Палићког језера. Уз сегмент источне високе обале и западне обале четвртог сектора пренесени су ризоми трске са муљем и фиксирани багremовим кољем. Тршћак уз сегмент западне обале се одржао, ревитализовао.

Трасирана је и изграђена пешачко-бицикличка стаза (према Плану детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера – источна обала на Палићу 27-86/13 и Плану детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера – западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора на Палићу 27-100/2014) уз источну и западну обалу IV сектора језера Палић у продужетку стазе централног туристичког простора.

Подигнути су објекти туристичке и едукативне намене за осматрање и праћење биљног и животињског света заштићеног подручја. Уз источну и западну обалу четвртог сектора подигнуте су две куле и уз јужну обалу трећег сектора једна платформа.

На линију разграничења приватних парцела и јавне површине уз трећи и четврти сектор постављено је 60 препрека од дрвених облица. Такође постављене су информативно-едукативне табле које упознају посетиоце са флором, орнитофауном и ихтиофауном заштићеног подручја.

Д. УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Д.1. Израда просторних планова

Током године управљач је учествовао у припреми, теренском обиласку и консултацијама у изради ПДР (Плана детаљне регулације) – за делове обалног појаса Палићког језера. Запослени код управљача су били укључени у процедуру експропријације и преарцелације приобаља језера Палић. Стручна и чуварска служба је обилазила заштићено подручје и контролисала активности на терену. Предузеће је обавештавано у вези са активностима других корисника простора на подручју Парка природе „Палић“.

Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора

Током године је реализована замена и поправка постојећег мобилијара (клубе, канте за смеће) – на свим локалитетима где је то било неопходно.

Кроз активности на KfW пројекту протеклих година – уређена су одморишта и опремљена посетилачком инфраструктуром – столовима, клупама, надстрешницама, осматрачницама и другим елементима мобилијара. Током 2023. године је урађена замена и поправка делова одморишта и елемената едукативних табли, које су биле уништене и вандализоване.

Управљач је учествовао и у уређењу простора око новог Аква – парка, који се делом налази у овом заштићеном подручју (који се је протеклих година изграђен у делу на ком су се налазили столетни храстови, а ревизијом одлуке ће само део наведене површине бити у заштићеном подручју).

Д.3. Пројекти и програми у области шумарства

Ни 2023. године није урађена Посебна основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Палићке шуме“ за период 2016 – 2025, нису се стекли сви технички услови. Надлежности, у овом смислу, припадају ЈП „Војводинашуме“.

Д.4. Пројекти и програми у области ловства

У Парку природе „Палић“ је према Одлуци о заштити овог заштићеног подручја – забрањен лов. Током године су реализоване активности на едукацији и обавештавању ловаца у вези са забранама лова и понашањем у заштитној зони овог заштићеног подручја. Такође, стручна и чуварска служба управљача су помагале представницима ловачких удружења у изради молбе/ захтева за решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе за селективни (санитарни) лов.

Д.5. Пројекти и програми у области рибарства

У складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда, члан 3. став 3. („Службени гласник РС“, бр. 128/2014), Одлуком заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“, бр. 15/13 и 17/13-исправка), мишљењем Покрајинског завода за заштиту природе (број решења 03-2157/2 од 26.10.2016.) и одобрењем Министарства пољопривреде и заштите животне средине (допис број 324-07-131/2017-17 од 19.05.2017.), Надзорни одбор Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ (корисник рибарског подручја) је још на XXV седници дана 06.10.2017. године је донео Одлуку о проглашењу рибарског подручја „Палић“ на заштићеном подручју Парк природе „Палић“ (број 806-XXV-2/17 од 06.10.2017.).

У складу са чланом 15 и 17 Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. Гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 - др. закон) корисник рибарског подручја је ангажовао Департман за биологију и екологију – ПМФ у Новом Сад да изради Програм управљања рибарским подручјем „Палић“ у оквиру заштићеног подручја Парк природе „Палић“ за период 2018-2027. годину. На Програм је добијена сагласност Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине (Сагласност број: 140-501-798/2019-04 од 09.08.2019. године).

Током 2023. године дистрибуирано је укупно 841 годишња и 136 дневна дозвола за рекреативни риболов. Током 2023. године није било организованих такмичења у спортом риболову.

Реализована је набавка риболовачке опреме за праћење квалитетног састава рибљег фонда (черенци, мередови), лабораторијски потрошни материјал за праћење квалитета воде језера, мерних инструмената (термометри), рибарских чизми.

У законском року достављени су подаци за вођење катастра риболовних вода у склопу рибарског подручја Министарству за заштиту животне средине.

У законском року достављен је Годишњи извештај о улову рибе у рекама, језерима и каналима у 2022. години Републичком заводу за статистику.

У законском року достављен је Годишњи извештај о коришћењу рибарског подручја за 2022. годину Министарству за заштиту животне средине, Агенцији за заштиту животне средине, Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине и Покрајинском заводу за заштиту природе.

У законском року достављен је извештај о селективном излову рибе на језеру Палић у оквиру рибарског подручја „Палић“ у 2023. години Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине и Покрајинском заводу за заштиту природе.

У законском року донет је Годишњи програм управљања рибарским подручјем „Палић“ за 2024. годину. На Годишњи програм је добијена сагласност Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине (Сагласност број: 140-501-1361/2023-04 од 14.12.2023. године).

Током године корисник рибарског подручја је поднео 1 кривичну пријаву због риболова на забрањеном месту и са недозвољеним алатима, као и због непосредног уништавања строго заштићених врста (барска корњача), резултат пријаве још није познат.

Током године инспектор за заштиту животне средине у области заштите и одрживог коришћења рибљег фонда 4 пута је контролисао рад корисника рибарског подручја „Палић“. Током редовних и ванредних надзора нису утврђене незаконитости, неправилности или недостаци у пословању у смислу Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 - др. Закон). Илегална средства, алата, опрема:

- Дана 18.06.2023. године на обали Омладинског језера је нађена 1 вршка (димензије 70 x 40 cm), на лицу места нико није био затечен.
- Дана 25.06.2023. године на јужном делу II сектора језера Палић је нађена 1 вршка (димензије 75 x 40 cm), на лицу места нико није био затечен.
- Дана 03.11.2023. године на јужном делу III сектора језера Палић је нађена 1 метлица укупно 20 м дужине (величина окаца 8 cm), на лицу места нико није био затечен.
- Дана 06.11.2023. године на обали IV сектора језера Палић је нађена 1 вршка (димензије 70 x 40 cm), на лицу места нико није био затечен.

Пошто корисник рибарског подручја није дошао до информација о власницима метлица и вршки, није поднет захтев за покретање прекршајног поступка. Вршке и метлица ће бити уништене у складу са законским прописима.

Порибљавање

Дана 06.07.2023. и 08.11.2023. настављено је порибљавање језера Палић као следећи корак у циљу побољшања квалитета рибљег фонда језера. Порибљавање је обављено европским сомом (*Silurus glanis*) са 50 кг млађа по II, III и 100 кг млађа у IV сектору језера. У плану је било и да се убацују и друге врсте попут смуђа (и смуђевих гнезда), штуке и лињака, међутим на тржишту тренутно је било доступно само сом.

Ова евроазијска врста природно распрострањена у сливу Северног, Балтичког, Црног, Каспијског и Егејског мора. Сада је већ насељен широм Европе и Азије на истоку све до слива Балхашког језера у Казахстану. Настањује велике и средње велике низијске реке, рукавце и језера богато обрасла вегетацијом. Сом је ноћни грабежљивац који се храни претежно близу дна. Ларве и младунци су бентоски, хране се разним бескичмењацима и рибама. Одрасли се хране рибама и другим воденим кичмењацима. Полну зрелост постижу у доби од 2-3 године.

У дугорочном Програму управљања рибарским подручјем је дефинисано да у интересу побољшања односа предатор/плен и због велике популације алохтоне врсте сребрног караша у наредном периоду у ово водено тело треба поставити смудјева гнезда и порибити са сомом, смуђем и другим грабљивим врстама. Предатори ће извршити притисак на алохтону популацију сребрног караша и директно утицати на побољшање фауне риба језера.

Порибљавање ће се наставити и у наредним годинама као и праћење квалитативног и квантитативног састава рибљег фонда.

Д.6. Пројекти и програми у области туризма

Посебних активности управљача није било, али, није изостала сарадња и логистичка подршка током реализације разних туристичких манифестација на Палићу (Првомајски уранак, Бербански дани, Филмски фестивал Палић, Златни котлић Палића, Трка Деда Мразова итд.). Обављани су разговори/састанци са корисницима простора – власницима хотела, билборда и других објеката, којима предузеће издаје решења у складу са Одлуком о накнадама за коришћење заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени гласник Републике Србије“ број 95/2018, 49/2019 и 86/2019 – усклађени дин. изн.).

Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде

На територији Парка природе „Палић“ постоји мала површина под пољопривредним земљиштем које се обрађује у складу са већ дефинисаним процедурама (кошење ливада, расадник).

Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Градска управа Града Суботице – Служба за пољопривреду и пољопривредно земљиште је доставила податке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (дописом број: IV08/II-320-77/2018 од 04.07.2018. године) и затражила да се нађе начин да

управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лиценцирања пољопривредног земљишта и то на површинама у режиму II и III степена заштите (пошто је I степен, свакако изузет), на којима се реализују пројекти ревитализације у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број: 03–3373/2 од 19.01.2018. године). Наведено министарство је доставило допис Градској управи (допис број: 951–01–01859/2018–14 од 11.07.2018. године) у ком наводи да се заштита и развој заштићених подручја спроводи према Програму заштите и развоја наведеног заштићеног подручја, на који сагласност даје Министарство заштите животне средине.

Циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске и слатинске вегетације. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста. На површинама које су предмет ревитализације станишта идентификоване су следеће врсте биљака: строго заштићена врста: *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq) Bonnier & Layens (каћунак велики) и *Triglochin maritimum* L (морски трозубац). Врсте: каћунак велики (*Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq) Bonnier & Layens) и морски трозубац (*Triglochin maritimum* L) се налазе на листи строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010), Прилог I – Строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива. Предложено је изузимање свих катастарских парцела на којима је евидентирано присуство наведених таксона.

Контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) се одвијала континуирано. Такође, чуварска служба је у континуитету радила на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе.

Ове активности су се делом суфинансирале кроз уговор са Градом Суботица – Уговор о суфинансирању послова у реализацији Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на заштићеним подручјима (уговори број: II–401–1150/2021 од 18.11.2021. године).

Е. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ

Е.1. Противпожарна заштита и пожари

Током године није регистрован ни један пожар.

Е.2. Сарадња са корисницима простора

Наставила се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (посетиоци, локално становништво, риболовци, власници катастарских парцела).

Корисници простора Парка природе, или власници/корисници катастарских парцела обраћали су се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено), или директно чуварској служби на терену. Упити корисника простора су размотрени – достављене су им тражене информације, или су упућени на процедуру потраживања услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (издато је укупно 21 решење о условима заштите природе надлежног Завода за заштиту природе – за активности у

Парку природе „Палић“). Реализацију активности у складу са решењима је контролисала чуварска служба. Током године је евидентирано преко 70 различитих упита код управљача.

Ф. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ је управљач на шест заштићених подручја у региону Суботице и Кањиже, а једно од њих је и Парк природе „Палић“. Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ је организован у функцији обављања управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обављала је послове чувања, праћења стања. Реализација годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ је обезбеђена средствима градске управе Суботица по уговорима о суфинансирању програма и пројеката. Делом је управљач овог заштићеног подручја, кроз убирање накнада за коришћење овог заштићеног подручја, учествовао у финансијској реализацији програма.

Наводимо да је управљач заштићеног подручја Парк природе „Палић“ у континуитету достављао месечне извештаје о реализацији Програма управљања, у којима су детаљно описане све активности које су се реализовале на предметном заштићеном подручју по програму и по пројектима.

Табела прихода и расхода за заштићено подручје Парк природе „Палић“ за 2023. годину

I ПРИХОДИ		
	Извори прихода	<i>Износ у динарима</i>
1.	Средства локалне самоуправе	4.574.200,00
	1.1. Град Суботица – Уговор број: П–401–239/2023 од 07.02.2023.	4.574.200,00
	1.2. Grad Subotica – Ugovor broj: П–401–239/2023 од 07.02.2023. – Реализована средства у односу на уговорена за која је достављен Захтев за пренос средстава	
	1.3. Нереализована средства у односу на Уговор број: П–401–239/2023 од 07.02.2023.	
	УКУПНО ПРИХОДИ	4.574.200,00
II РАСХОДИ		
	Врсте трошкова	<i>Износ у динарима</i>

A.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја		
	A.1. Чуварска служба	1.012.000
	A.1.1. Бруто зарада чувара	712.000
	A.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	300.000
	A.2. Одржавање заштићеног подручја	2.112.200
A.	A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)	1.812.200
	A.2.3. Управљање отпадом (чамац са електричним мотором и опремом за сакупљање смећа на површини језера Палић, за санитарно чишћење језера и обале – угинуле рибе, биљна биомаса и сл.)	150.000
	Укупно A.0	2.974.200
B.0. Управљање посетиоцима		
B.	B.2. Штампање материјала намењеног посетиоцима	100.000.00
	Укупно B.0	100.000
Ц.0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја		
	Ц.2. Ревитализација (трошкови ветеринарских услуга за стада подолских говеда; трошкови превоза говеда)	300.000
Ц.	Ц.3. Мере активне заштите природе	
	Ц.3.1. Изнајмљивање телескопске корпе за орезивање грана на висини у Великом парку - пројекат	1.300.000
	Укупно Ц.0	1.600.000
УКУПНО РАСХОДИ		4.574.200

